

KLAGANDE

Socialnämnden i Lindesbergs kommun
711 80 Lindesberg

MOTPART

[REDACTED] [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Karlstads dom den 27 september 2016
i mål nr 407-16, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

BAKGRUND

[REDACTED] beviljades personlig assistans med 30 timmar och 15 minuter från och med den 5 juni 2014. Beslutet var tidsbegränsat, men har förlängts flera gånger. Den 8 oktober 2015 beslutade socialnämnden dels att avslå [REDACTED] ansökan om utökning av antalet timmar, dels att förlänga beslutet om personlig assistans med fortsatt 30 timmar 15 minuter per vecka. Detta beslut tidsbegränsades inte och det gjordes inte något förbehåll om omprövning.

Den 7 januari 2016 beslutade socialnämnden att avslå [REDACTED] ansökan om fortsatt personlig assistans då han inte längre bedömdes tillhöra personkretsen i 1 § 3 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS.

[REDACTED] överklagade beslutet till förvaltningsrätten, som biföll överklagandet och upphävde kommunens beslut.

Socialnämnden överklagade till kammarrätten som beslutade att inte meddela prövningstillstånd (mål nr 5608-16).

Socialnämnden överklagade beslutet till Högsta förvaltningsdomstolen, som den 22 juni 2017 beslutade att upphäva det överklagade beslutet och meddela kommunen prövningstillstånd för prövning i kammarrätten. Som motivering angavs att frågan i målet gäller möjligheterna för en kommun som beviljat personlig assistans att, under åberopande av nya omständigheter, fatta ett nytt beslut som innebär att assistansen upphör. Det saknas vägledande avgöranden beträffande denna fråga. Eftersom det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att högre rätt prövar överklagandet borde kammarrätten därför ha meddelat prövningstillstånd.

YRKANDEN M.M.

Socialnämnden i Lindesbergs kommun yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer nämndens beslut. Nämnden anför följande.

Det är felaktigt att [REDACTED] assistans dragits in med motiveringen att det inkommit anonyma anmälningar. Socialnämnden har avslagit fortsatt personlig assistans på grund av att [REDACTED] inte längre bedöms tillhöra personkretsen enligt LSS.

Beslutet den 8 oktober 2015 är ett avslag på en ansökan och innehåller således inte någon tidsbegränsning eller förbehåll. Detta är dock i sig oväsentligt. En insats kan alltid omprövas om det framkommer nya uppgifter om personens behov som innebär väsentligt ändrade förhållanden.

Förvaltningsrätten påtalar att det i utredningen finns två utredningar som helt olika visar vilka förmågor [REDACTED] har och vad han klarar och inte klarar. Detta är i sig en självklarhet. Den gamla utredningen gällande avslag på en ansökan om utökning bygger på tidigare uppgifter från [REDACTED] [REDACTED] själv och tidigare uppgifter från arbetsterapeut, sjukgymnast och läkare samt egna uppgifter som tillförts vid ansökningstillfället. I den utredning som ligger till grund för avslaget har bifogats den av [REDACTED] [REDACTED] genomförda utredningen med tillhörande nya uppgifter och intyg. I [REDACTED] utredning finns en rad omständigheter som gör gällande att den sökande från gång till gång ändrar vad han kan och inte kan.

Olyckligtvis har delar av den bedömning som gjorts av [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] inte kommit med i nämndens bedömning utan ligger endast under rubriken bedömning i den bifogade utredningen vilket är ett rent förbiseende. I bedömningen finns redovisat varför [REDACTED] inte längre tillhör personkretsen och skälen för detta. Bedömningen är trots allt bifogad beslutet och har kommunicerats till [REDACTED]. Den utgör därför en del av beslutet.

[REDACTED] har förelagts att svara på socialnämndens överklagande men har inte hörts av.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE*Frågan i målet*

Socialnämndens beslut den 8 oktober 2015 var ett gynnande förvaltningsbeslut som innebar att [REDACTED] hade rätt till fortsatt personlig assistans med 30 timmar 15 minuter per vecka. Beslutet tidsbegränsades inte och det uppställdes inte något omprövningsförbehåll. Genom det nya beslutet den 7 januari 2016 har socialnämnden ändrat det tidigare beslutet och dragit in assistansen med motiveringen att [REDACTED] [REDACTED] inte längre tillhörde personkretsen i LSS. Frågan i målet är om socialnämnden haft fog för detta beslut.

Rättslig reglering

Gynnande beslut kan i regel inte återkallas. En myndighet som har meddelat ett tillstånd, beviljat ett statsbidrag, tillsatt en offentlig funktionär osv. får alltså i regel inte rätta beslutet till den enskildes nackdel. Tre viktiga undantag från denna princip anses dock gälla:

1. Ett beslut kan återkallas med stöd av förbehåll i själva beslutet eller i den författning som ligger till grund för beslutet. Myndigheter anses under vissa förutsättningar kunna förse sina beslut med återkallelseförbehåll även utan uttryckligt författningsstöd.
2. Återkallelse av ett gynnande beslut anses också möjlig av hänsyn till en hälsofara, brandfara, trafikfara eller av andra sådana säkerhetsskäl.
3. Återkallelse kan ske, om den enskilde har utverkat det gynnande beslutet genom vilseledande uppgifter (jfr prop. 1985/86:80 s. 39).

I rättsfallet RÅ 2000 ref. 16 i fråga om rätt till bistånd i form av hemtjänst anförde Regeringsrätten bland annat följande. Rätten till bistånd enligt 6 § socialtjänstlagen och de paragrafer vartill där hänvisas är en förmån som enligt lagen ska bestämmas inom viss angiven ram av den enskildes behov för försörjningen och livsföringen i övrigt. Hänsynen till den enskildes trygghet talar med styrka emot att beslut om sådant bistånd får omprövas till

den enskildes nackdel annat än under de generella förutsättningar som anses gälla för omprövning av gynnande beslut. Detta gäller främst beslut om bistånd som avser ett bestämt tillfälle eller en bestämd period. När ett beslut avser ett fortlöpande bistånd utan någon angiven tidsbegränsning kan däremot skälen för omprövning vara så starka – exempelvis om biståndsbehovet väsentligt förändras – att ett absolut förbud mot omprövning på grund av ändrade förhållanden inte bör uppställas. Det kan dock inte komma i fråga att låta ändringar av andra förhållanden än sådana som kunnat beaktas vid det ursprungliga ställningstagandet få föranleda en omprövning. Regeringsrätten godtog inte att beslutet om hemtjänst ändrades till den enskildes nackdel enbart av besparingsskäl.

Kammarrätten gör följande bedömning

Socialnämnden gör i kammarrätten gällande att det på grund av väsentligt ändrade förhållanden fanns skäl att redan efter tre månader ompröva beslutet som fattades den 8 oktober 2015. Det förefaller inte som om socialnämnden menar att [REDACTED] hjälpbehov egentligen har ändrats nämnvärt under denna korta tid och utredningen ger inte heller stöd för en sådan slutsats. Att beslutet omprövats synes mera bero på att socialnämnden i ljuset av en senare gjord utredning kommit fram till att beslutet den 8 oktober 2015 blivit felaktigt, framför allt som en följd av att [REDACTED] i den utredning som låg till grund för beslutet lämnat missvisande uppgifter.

Den nya utredning som nämnden lät genomföra efter beslutet den 8 oktober 2015 var bland annat föranledd av att nämnden genom anonyma anmälningar hade fått information som gav nämnden anledning att anta att [REDACTED] hjälpbehov var mindre än han själv hade uppgett. Denna information fanns, såvitt kammarrätten kan utläsa av handlingarna i målet, redan när nämnden fattade sitt beslut den 8 oktober 2015. Trots det – något som under rådande förhållanden kunde ha varit befogat – begränsade socialnämnden inte beslutet den 8 oktober 2015 tidsmässigt att gälla i

avvaktan på att den nya utredningen om [REDACTED] hjälpbehov hade slutförts. Möjligen kan det ha berott på ett förbiseende, men kammarrätten har vid sin prövning att förhålla sig till beslutet som det språkligt är utformat.

I det nu överklagade omprövningsbeslutet har socialnämnden gjort bedömningen att [REDACTED] inte omfattas av LSS och därmed inte har rätt till personlig assistans. Det är alltså inte fråga om en mindre begränsning av antalet assistanstimmar utan omprövningen har utmynnat i ett beslut med betydande konsekvenser för [REDACTED]. För att en sådan ändring ska kunna göras inom ramen för en omprövning bör enligt kammarrätten krävas att utredningen ger ett mycket starkt stöd för socialnämndens slutsats att [REDACTED] inte omfattas av LSS. Det räcker inte med att en sådan bedömning kan anses ha haft fog för sig i ett ordinärt förfarande.

Kammarrätten kan konstatera att den nya utredning som socialnämnden genomfört ger en annorlunda bild av [REDACTED] hjälpbehov än tidigare utredning ger. Det innebär emellertid inte att man kan bortse från tidigare utredares slutsatser, åtminstone inte till den del de bygger på utredarens egna observationer. Kammarrätten anser sammantaget att utredningen inte ger ett tillräckligt stöd för socialnämnden att inom ramen för en omprövning av ett gynnande beslut vägra [REDACTED] assistans med hänvisning till att han inte omfattas av LSS. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Olle Holmstedt

Katarina Dunnington
referent

Henrik Holmström

/Jennie Wenneberg

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD**

Göran Libäck

DOM

2016-09-27

Meddelad i Karlstad

Mål nr

407-16

KLAGANDE

[REDACTED]

MOTPART

Socialnämnden i Lindesbergs kommun
711 80 Lindesberg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lindesbergs kommuns beslut den 7 januari 2016

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS; fråga om personkretstillhörighet

AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och upphäver Lindesbergs kommuns beslut den 7 januari 2016. Handlingarna skickas vidare till Lindesbergs kommun för de åtgärder som denna dom föranleder.

Dok.Id 165424

Postadress

Box 568
651 12 Karlstad

Besöksadress

Rådhuset, Stora
torget

Telefon

054-14 85 00

Telefax

054-14 85 30

E-post: forvaltningsrattenikarlstad@dom.se
www.forvaltningsrattenikarlstad.domstol.se

Expeditionstid

måndag–fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

██████████ är sedan tidigare beviljad personlig assistans med 30 timmar och 15 minuter per vecka. I samband med omprövningsmöte i april 2015 ansökte ██████████ om en utökning av personlig assistans med ospecificerat antal timmar. Socialnämnden i Lindesbergs kommun (nämnden) beslutade den 8 oktober 2015 att avslå ██████████ ansökan och förlängde tidigare beslut om personlig assistans med 30 timmar och 15 minuter. Nämnden beslutade den 7 januari 2016 att dra in ██████████ insats personlig assistans med bl.a. följande motivering. Anonyma anmälningar mot ██████████ utnyttjande av insatsen personlig assistans hade inkommit både skriftligt och via telefonsamtal den 8 oktober 2015. På grund av detta ifrågasätts både ██████████ egna uppgifter och tidigare gjord LSS-utredning. Att ██████████ har en varaktig funktionsnedsättning står helt klart. Han har en skada på vänster fot och har varit amputerad under lång tid. Den kan dock inte betraktas som stor då den inte starkt påverkar flera livsområden samtidigt. ██████████ kan inte heller bedömas ha ett omfattande behov av stöd och service då behov av hjälp inte föreligger dagligen och i olika situationer och miljöer. Den sammanlagda bedömningen är att ██████████ inte skall beviljas fortsatt personlig assistans med hänvisning till att han inte längre bedöms tillhöra personkrets 1 § 3 LSS.

██████████ överklagar beslutet om nekad assistans och anför bl.a. följande. Han bestrider det som finns i texten som ██████████ ██████████ hävdar att han tog adjö och släppte ena handen från rullatorn utan hjälp. Stunden då han satt i soffan och lyfte upp sitt vänstra ben för att visa hur vanställd foten är, gjorde han med stöd av sina armar.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås och anför huvudsakligen följande. I yttrandet angående ADL-bedömning daterat den 25 januari 2016, beskrivs genomgående att ██████████ får hjälp av sin fru med att genomföra

vissa moment i vardagen. Att få hjälp är en sak, att ha förmågor är en annan. LSS-utredningen påvisar att [REDACTED] har förmågor. Detta styrks av den kontakt som utredaren hade med Ortopedtekniska i Göteborg. Vid 10-års kontroll 2012 använder [REDACTED] proteser ca 15 timmar per dygn och han uppger att han kan stå utan stöd och han kan gå. Sjukgymnast [REDACTED] uppger också att hon inte ser något hinder för att [REDACTED] ska kunna stå korta stunder utan stöd. Det finns således inget medicinskt som talar för att [REDACTED] inte skulle kunna stå utan stöd idag heller. Dessutom uppger [REDACTED] att han har full rörlighet i armar och händer vilket gör att han klarar att utföra flera moment i vardagen själv som han hävdar att han behöver hjälp med. Den nya ADL-bedömningen bygger således på egen utsaga ej på funktion, vilket även den tidigare ADL-bedömningen gjorde. Vid telefonsamtal med arbetsterapeut [REDACTED] den 20 november 2015, bekräftar [REDACTED] att hon inte kan svara på flera av de frågor som utredaren ställer. Hon säger i samtalet att det är något som [REDACTED] uppgett till henne eller att hon inte har observerat. Hon har dock skrivit ner att han behöver hjälp, vilket minskar trovärdigheten av ADL-bedömningen. Vidare hänvisar [REDACTED] till intyg daterat den 19 januari 2016 från ortopedtekniska, sjukgymnast [REDACTED] där inget nytt om [REDACTED] förmågor framkommer. Dessutom hänvisas i intyget till intyg daterat den 14 juli 2015. Där framkommer inget som gör gällande att [REDACTED] inte kan gå eller stå, vilket däremot [REDACTED] har kommenterat vid utredarens telefonsamtal med henne den 26 januari 2016. I anteckningar från [REDACTED] daterade den 15 januari 2016 går [REDACTED] med möda med sin rollator och det är viktigt att han rör på sig så mycket som möjligt. Det är något som framkommer vid besöket hemma hos [REDACTED]. Han berättar själv att han går med hjälp av sin rollator och att det är viktigt att hålla igång cirkulationen så att inte stumpen ruttar. Det framkommer vidare i intyget att han har mycket besvär med sin vänstra fot och har svårt att stödja på densamma. Dock bekräftar [REDACTED] vid utredarens besök att han går, inte att han saknar förmåga att gå med rollator. Av den inkomna överklagan från [REDACTED] framkommer att läkaren intygar att han är svårt handi-

kappad. Det råder inga tvivel om att [REDACTED] har en funktionsnedsättning. Det nämnden tagit ställning till är huruvida [REDACTED] har ett stort, varaktigt, omfattande och en betydande funktionsnedsättning. Det har med tydlighet framkommit att [REDACTED] vid tidigare utredningar lämnat olika uppgifter om vilka funktioner som han har. Utredningen påvisar också att [REDACTED] har funktioner men medför att han klarar många moment i vardagen utan hjälp från annan person.

SKÄL FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser m.m.

I 1 § LSS anges att lagen innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Enligt 7 § LSS har personer som anges i 1 § rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, bl.a. personlig assistans, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om [REDACTED] har fortsatt rätt till personlig assistans. Av utredningen framgår att [REDACTED] har tidigare varit beviljad insatsen personlig assistans. I beslut som fattades av nämnden den 8 oktober 2015 som föregick det nu överklagade beslutet angavs ingen tidsbegränsning och inget förbehåll att ny prövning skulle ske vid ändrade förhållanden. Förvaltningsrätten anser att det enligt rättspraxis måste finnas starka skäl för att ompröva ett beslut om en fortlöpande insats utan någon angiven tidsberäkning till nackdel för [REDACTED]. Det krävs att nämnden visar att behovet väsentligen har förändrats på ett sådant sätt att det står klart att [REDACTED] inte längre har behov av insatsen (jfr Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden RÅ 1995 ref. 10, RÅ 2000 ref. 16 och RÅ 2010 ref. 69).

I utredningen finns två utredningar som helt olika visar vilka förmågor som [REDACTED] har och vad han klarar och inte klarar av. Även med ett beaktande av övriga handlingar i målet, anser förvaltningsrätten att nämnden inte har med tillräcklig tydlighet visat att [REDACTED] hjälpbehov väsentligen har förändrats sedan nämndens beslut den 8 oktober 2015. Överklagandet ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Denna dom kan överklagas. Hur man överklagar, se bilaga (DV 3109/1B)

Hans-Erik Jonasson

I avgörandet har förutom f.d. lagmannen Hans-Erik Jonasson även tre nämndemän deltagit.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.